

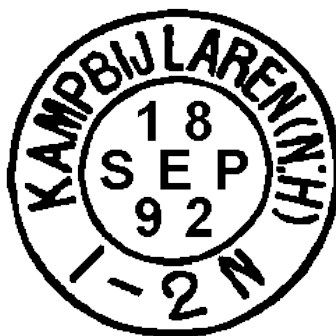
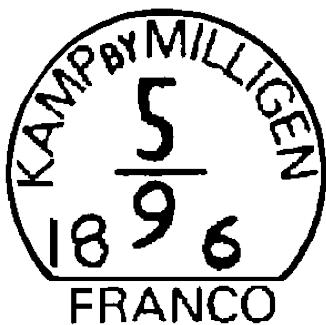
Een sfeerbeeld uit onze rijke historie – “You’ve got mail”

Vooraf

“You’ve got mail” is een veel gehoorde en vaak zeer gewaardeerde mededeling. Voor iedereen die de afgelopen decennia namens de Nederlandse regering in een of meer conflictgebieden is ingezet om een bijdrage te leveren aan een van de hoofdtaken van de krijgsmacht, betekent dat veel meer dan een oproep om de mailbox te checken. Nee, dat was het sein om snel op zoek te gaan naar de brief, de ansichtkaart of het pakje dat vanuit het thuisfront naar jou was toegestuurd. In de jaren dat de krijgsmacht en dus ook de landmacht voortdurend de focus op *combat* had gericht, was dat niet anders. Het ontvangen van post vanuit het thuisfront draagt al meer dan 100 jaar bij aan het instandhouden van het zo noodzakelijke moreel. Veldpost is weliswaar ooit binnen het wapen der verbindingdienst begonnen maar is ook en misschien wel vooral een van die logistieke diensten die vanaf het begin tot op de dag van vandaag verbonden is met de bevoorradingketen, waarvan wij meerdere schakels inrichten. Uiteindelijk is de veldpostorganisatie zelfs binnen een BenT-eenheid opgenomen. Daarom besteed ik er in deze editie aandacht aan. Ik wens de lezer veel leesplezier.

Het ontstaan en de ontwikkelingen t/m de Tweede Wereldoorlog (1940-1945)

Tijdens de Tachtigjarige oorlog is er bij de landmacht voor het eerst sprake van het begrip ‘veldpost’. Op 12 augustus 1597 wordt een speciale postdienst in werking gesteld waarbij de regering in Den Haag post (te paard) laat bezorgen bij de veldheer. Tijdens de Napoleontische overheersing kunnen Nederlandse soldaten vanuit allerlei verre landen post laten bezorgen bij hun familieleden. Na de Tiendaagse veldtocht (van 2 tot 12 augustus 1830) blijft tot midden 1839 een geregelde veldpostdienst ten behoeve van de strijdkrachten in werking. Vanaf het midden van de 19^e eeuw wordt de postbezorging een zuiver civiele aangelegenheid. Om militairen tegemoet te komen worden dan op verschillende legerkampen in Nederland hulpkantoren (later bijkantoren) ingericht. Van het Kamp bij Milligen, het Kamp bij Laren (Noord-Holland) en de legerplaats bij Harskamp zijn zogenaamde halffrondstempels bewaard gebleven.

Na bijna 70 jaar niet actief te zijn geweest, wordt in 1904 de Nederlandse Veldpostdienst (her)opgericht. Deze dienst, onder leiding van de civiele postorganisatie (Post & Telegraaf: P&T),

wordt dan aangevuld met militair personeel en heeft tot taak de post te verzorgen tijdens oefeningen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) is de veldpostdienst volledig in bedrijf. Geheel in lijn met het Voorschrift Veldpostdienst worden er naast een Hoofdexpeditiekantoor in Den Haag en drie expeditiekantoren nog eens dertien veldpostkantoren ingericht.

Artikel 3

Nadat het bevel tot mobilisatie is gegeven, wordt onder de naam 'Veldpost' een bijzondere Postdienst ingericht, welk in samenwerking met den bestaanden dienst der Posterijen en met eventueel ter plaatse aanwezige postinrichtingen in Expeditie- en Veldpostkantoren wordt uitgeoefend.

Artikel 4

In den regel wordt bij elke divisie van het veldleger een veldpostkantoor ingedeeld; bij zelfstandig optredende andere groote afdelingen zomede in linien en stellingen wordt het aantal naar behoefte bepaald. Expeditiekantoren worden in werking gesteld ten behoeve van één of meer veldpostkantoren, terwijl een bijzonder expeditiekantoor, onder den naam van de Hoofdexpeditiekantoor dienst verricht ten behoeve van alle andere expeditiekantoren.

Na de Eerste Wereldoorlog treedt de veldpost alleen incidenteel op tijdens oefeningen. In 1938 en 1939 wordt de veldpostdienst slechts ingeschakeld voor de territoriale bevelhebbers. Na de algemene mobilisatie op 1 september 1939 werkt de veldpost in dezelfde organisatie als tijdens de Eerste Wereldoorlog. Op 1 juni 1940 wordt de veldpostdienst weer opgeheven.

Ontwikkelingen na de Tweede Wereldoorlog

Na de bevrijding is de veldpostdienst zeer actief ten behoeve van de Nederlandse troepen in het voormalig Nederlands Indië. Gedurende de gehele periode (1946-1951) is in Amsterdam een veldpostkantoor ingericht, dat functioneel en operationeel wordt aangestuurd door Bureau Veldpost en Reizen van het Ministerie van Oorlog. Dit wordt dan in de volksmond het Bureau Militaire Postzaken genoemd. Ook voor de militairen die deel uitmaken van het VN-bataljon in Korea (1951-1955) stelt dit Bureau een veldpostdienstregeling in. De post tussen de eenheid en het thuisfront wordt verstuurd via Schiphol en de Amerikaanse Veldpostorganisatie in San Francisco (en v.v.).

Vanaf 1957 valt de veldpostorganisatie onder de verantwoordelijkheid van de Bevelhebber der Landstrijdkrachten (BLS). Vanaf dat moment heeft deze organisatie, die dan nog nauw verbonden is met de PTT, de taak om tijdens inzet en oefeningen veldpostdienst te leveren aan eenheden. Het dienstplichtig personeel dat in vreedstijd en oorlogstijd wordt ingedeeld bij de militaire veldpostorganisatie bestaat uit PTT-personeel. Aan NAVO-landen wordt op het zelfde moment toegestaan zowel in vreedstijd als in oorlogstijd op het grondgebied van de lidstaten veldpostkantoren in te richten en veldpost uit te wisselen. Essentieel daarbij is dat postzendingen tussen commandanten gesloten blijven hoewel o.a. de PTT daar fel op tegen is. Tijdens operationele inzet en in geval van oorlog moeten individuele militairen echter hun post, gericht aan een Nederlands adres, geopend aan de onderdeelscensor aanbieden om te voorkomen dat geheime informatie openbaar wordt en/of bij de vijand terechtkomt.

De post uit Nederland komt vanuit het centrale veldpostkantoor in Utrecht. De thuisblijvers versturen de post aan een speciaal voor de oefening ter beschikking gesteld NAPO-nummer. NAPO is de afkorting van *Netherlands Army Post Office*. Decennialang worden

tijdens kleine en grote oefeningen veldpostdetachementen tijdelijk gedetacheerd bij brigade bevoorradingscompagnieën en/of gemengde aanvullingsplaatscompagnieën. Tijdens de uitgifte van voeding op de verdeelplaats resp. aanvullingsplaats levensmiddelen (klasse I) leveren de onderdeelfacteurs post in en ontvangen zij ook de post voor hun eenheid.

Vanuit Utrecht wordt de post per trein verzonden naar een station in de omgeving van de oefenende troepen. Het bij de verdeelplaats/aanvullingsplaats gedetacheerde velddienstpersoneel haalt het daar vervolgens op en geeft het uit op het ingerichte veldpostbijkantoor. De militairen die vanuit de oefening post willen versturen naar huis, bieden deze voorzien van een Nederlandse postzegel aan bij de onderdeelfactor, die deze post ter verzending aanbiedt bij het zelfde veldpostbijkantoor waar zij de post ontvangen. Het velddienstpersoneel stempelt de post en zorgt er vervolgens voor dat deze per trein naar Nederland wordt vervoerd voor verdere verzending naar de diverse huisadressen.

Aan de oefening BIG FERRO (1973) nemen 24.000 Nederlandse militairen deel. Om de veldpost te verzorgen worden er naast vier dienstplichtigen, die werkzaam zijn op het centrale veldpostkantoor in Utrecht nog eens 17 PTT'ers op herhaling geroepen. Dagelijks worden er 25 postzakken aangevoerd waarin rond de 2500 brieven en 6500 kranten¹ zijn opgeslagen. De militairen van de oefenende eenheden versturen dagelijks ook nog eens zo'n 1500 brieven naar het thuisfront met een daarop aangebrachte speciale veldpoststempel voorzien van datum en het unieke aan de oefening toegekende nummer 52.

In 1975 wordt de veldpostorganisatie onder bevel gesteld bij de Afdeling Verbindingen Koninklijke landmacht (AVKL) en per 1978 bij het Commando Verbindingen Koninklijke landmacht (CVKL).

Vanaf maart 1979 (t/m oktober 1985) is er een permanent veldpostkantoor ten behoeve van de Nederlandse militairen die zijn ingezet bij UNIFIL in Libanon. Dat kan worden gezien als het begin van een tot op de dag van vandaag bestaande veldpostregeling rondom vredesmissies in het buitenland.

In 1989 wordt de Veldpostorganisatie geheel losgekoppeld van PTT-Post. Dat is een bijzonder moment, waartegen PTT-Post zich jarenlang heeft verzet. Overigens blijft net als voorheen de Veldpostorganisatie nog steeds nauw samenwerken met PTT-Post. In 1995 wordt het CVKL waaronder de Veldpostorganisatie valt opgeheven. Er breekt dan een lange periode aan waarin de organisatie telkens weer bij een andere eenheid wordt ondergebracht. Zo maakt zij opeenvolgend onderdeel uit van de Nationale Telematica organisatie (NATEL), het Nationaal Commando (NATCO),

¹ De WZZ-organisatie(welzijnszorg) bestaat in die jaren nog en is o.a. verantwoordelijk voor de gratis verspreiding van kranten.

730 Depoteenheid Materieeldienstgoederen en het Landelijk Bevoorradingsbedrijf Koninklijke landmacht (LBBKL) en tenslotte de NATCO Ondersteuningsgroep (NOG). Op 21 juni 2002 opent commandant NATCO (generaal-majoor Celie) in Utrecht aan de Europalaan de nieuwbouw voor de veldpostorganisatie die vanaf die dag Militaire Postorganisatie (MPO) wordt genoemd en onderdeel wordt van de Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO). Na een lange onzekere en roerige tijd is de veldpost eindelijk waar zij hoort: bij het regiment Bevoorradings- en Transporttroepen.

De veldpostorganisatie bewijst nog dagelijks dat zij voorziet in een behoefte. Boven het sorteercentrum van Post NL in Utrecht zorgen ruim 30 personeelsleden (militairen en burgers) er in twee ploegen voor dat driemaal per dag (10.00, 21.00 en 22.30 uur) meer dan 10.000 poststukken worden gefrankeerd en verzonden. Jaarlijks wordt 400 ton post verstuurd naar NAPO-nummers.

VELDPOST: LEVENSLIJN TUSSEN SCHUTTERSPUT EN DEURMAT

NIET ALLEEN VROEGER